Raktas į vaikų teises – pagarba motinai ir mokytojui

LR Seimo ir PLB komisjos nario, atstovaujančio Vakarų Europos lietuvių bendruomenei, PLB valdybos nario, Norvegijos lietuvių bendruomenių tarybos pirmininko, Norvegijos mokslų ir technologijos universiteto Muzikos instituto profesorius ***Gedimino Karoblio*** *pranešimas, skaitytas praėjusią savaitę vykusios LR Seimo ir PLB komisjos sesijos metu.*

Kartais man atrodo, kad mus yra apsėdusi pedofobija. Iš tiesų, smurtas ir kitos skriaudos vaikų atžvilgiu kyla iš baimės. Norime skatinti vaikų gimstamumą pinigais, o savo baimių negalime nei atpažinti, nei įveikti. Pirmiausia mes apimti baimės dėl vaikų gimimo: kad jie gimsta nuolat rėkiantys ir reikalaujantys, ne laiku, nesveiki, neplanuoti, ne tiems tėvams, nebaigus mokslų ar statybų. Po to mus ima baimė, kad jie sutiks ne tuos draugus, pateks ne į tą mokyklą ar nepateks į tą mokyklą, pasirinks ne tą profesiją. Jau nekalbu apie būsto nuomotojus ir darbdavius kaip velnias kryžiaus bijančius šeimų su vaikais. Todėl tvirtinu, kad vaikų teises iš tikrųjų gali užtikrinti tik tokia saugi aplinka, kuri randasi ne iš baimių, bet kurioje baimės yra įveikiamos. Ką daryti?

Katalikiška tradicija gyvenančioje Lietuvoje sunku tikėtis estiško ar kito tipo protestantiško racionalumo. Todėl lietuviams tiek rūpesčių kelia simbolių tvarka! Ir tai yra tiesa – mums reikia ne daugiau pinigų, bet teisingesnių ir taiklesnių simbolių, įkvepiančių dideles idėjas! O visa kita bus pridėta. Švęsdami Šimtmetį privalėjome pastatyti ne Vytį ar ką nors kita, bet paminklą signatarų motinoms. Signatarų motinos – šitas raktažodis *Google* paieškos sistemai apskritai nežinomas. Turbūt nežinomas ir visuomeninei lietuvių sąmonei?

Lietuviai pasaulyje gali papasakoti daug istorijų apie priimančiose šalyse patirtas patyčias, ilgą tapatinimosi su vietos kultūra ir papročiais kelią. Yra gyvybiškai svarbu, kad nei Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, nei Lietuvos valstybinės institucijos, net ir vedamos kilnių tikslų, pavyzdžiui, lietuviškos tapatybės puoselėjimo ar galimo būsimo grįžimo į Lietuvą, niekaip neskatintų emigravusių lietuvių saviizoliacijos ir svetimkūniško buvimo būdo, kad visų bendras tikslas

būtų žmogaus kaip laisvo, siejančio save daugybe ryšių asmens tobulėjimas. Kaip blogą pavyzdį galima paminėti šeimą, kuri nuvykusi į svečią šalį vengia leisti vaiką į mokyklą taip iš tiesų pamindama vaiko teisę ugdytis ne tik šeimoje ar draugų rate, bet ir plačiojoje visuomenėje. Ar mūsų valdininkai net ir matydami vaikų išvykimo iš Lietuvos deklaracijas kada nors teiraujasi, nuo kada ir kokią mokyklą kitoje šalyje lankys vaikas? Ar pamojavus rankele niekam tai jau neberūpi?

O kaip yra grįžtantiems į Lietuvą? Kas laukia čia? Ar grįžę Lietuvos vaikai nebus ir čia pasmerkti svetimkūniškam buvimo būdui, kaip galbūt jau atsitiko ten? Ar tėvai nebijos, kad jų atžalų šviesiu paros metu viešajame parke grupė nepilnamečių chuliganų nesuspardytų kaip tos dvylikametės mergaitės šių metų kovo 21 d. dieną Kaune? Ar grįžę lietuviai iš baimės neieškos getoizuotų, egzaminų ir kitokių aparteidinių priemonių tvoromis apsaugotų vadinamųjų prestižinių mokyklų? O kaip patekti į tas prestižines mokyklas, jeigu vaikai užsienyje mokėsi pagal kitą programą ir nepakankamai moka lietuviškai, kad gerai išlaikytų egzaminus? Štai KTU Inžinerijos licėjuje egzaminą privalo laikyti net stojantieji į pirmąją klasę! Taip prasideda stresas, rūšiavimas ir struktūrinės patyčios lietuviškoje švietimo sistemoje: jau būdami šešerių metų kai kurie vaikai Lietuvoje supranta, kai jie yra ne egzaminų įveikėjai, bet egzaminų susimovėliai. Šiuo metu Lietuvoje tūkstančiai vaikų apdorojami standartizuotų testų instrumentais dreba iš baimės ir greit sužinos, kokiai klasei – o taip! tikrai daugeliu prasmių – jie priklauso. O kaip su vaikų teise į naiviai džiugią ir viltingą vaikystę? Patyčių kultūros jokios švediškos ar norvegiškos programos neišgyvendins, jeigu tuo pat metu valstybė leis vykdyti vaikų ir mokyklų skirstymą į rūšis. Norvegijoje socialdemokratinės vyriausybės valdymo metu mokyklų reitingavimas buvo draudžiamas įstatymu.

Kas užtikrins vaikų teises, klausiame mes. Pradėti turime nuo deramos pagarbos tėvams, ypač motinoms, ir mokytojams. Juk jie daugiausia susiduria su vaikais. Susiję nepaneigiamu ir mokslo įrodytu empatinių ryšiu, motinų ar mokytojų saugumas ir pasitikėjimas tiesiogiai lemia vaikų saugumą ir pasitikėjimą. Ta proga paminėsiu mano didžiai gerbiamą kunigą, profesorių, universiteto senatorių Joną Juraitį iš Šveicarijos, kuris Universitete sutikęs studijuojančią jauną mamą nukeldavo kepurę ir žemai nusilenkdavo. Kai į Lietuvą ateis tokia pagarba motiniškumui, tuomet ir vaikai nebus skriaudžiami. Tuomet ir mokytojo profesija taps prestižinė. Štai dar vienas atsitikimas iš kun. Juraičio pasakojimų. Kartą tarpukario Lietuvoje per pamoką kažkas atsitiko su mokytojos liemenėle: visi jaunuoliai klasėje atsistojo ir nusisuko, kol mokytoja, raudonuodama iš gėdos,

ištaisė ją ištikusią nelaimę… O kas būtų dabar?

Džiaugiamės, kad remiame gausias šeimas, jose augančius vaikus – net įsteigėme didelės šeimos kortelę (ar ji bus plastikinė, ar aplikacija telefone man ne taip svarbu). Nacionaliniame dramos teatre, Skalvijos kino centre ir Nacionalinėje filharmonijoje [cituoju] „nuolaidų kortelės turėtojams taikoma 50 % nuolaida“. Fantastika! Cituoju toliau: „Didelės šeimos kortelės nuolaida netaikoma: LNDT bilietams, kainuojantiems 30,00 EUR ir daugiau; spektaklių „Raudonkepurė“ ir „Vokietukai“ bilietams; spektaklių, rodomų Kalėdiniu laikotarpiu (gruodžio 1-31 d.), bilietams; bilietams į 2 pirmuosius premjerų rodymus; bilietams į spektaklius, rodomus kituose miestuose (LNDT gastrolėms); keičiant dovanų kuponus į bilietus; kitų teatrų spektaklių ir renginių, vykstančių LNDT salėse, bilietams; UAB „Tiketa“ taikomam 0,80 eur. paslaugų mokesčiui.“ Jau nekalbant apie tai, kad šis sąrašas primena Borgeso minimą groteskišką gyvūnų klasifikaciją iš mįslingos kinų enciklopedijos, atidžiai į šį sąrašą pažvelgus kyla ir daugiau minčių. Motinystės vertė Lietuvoje, regis, niekaip nepakyla virš trisdešimt eurų. Mes norime kelti motinystės, o kartu ir vaikų vertę ir mokytojų garbę mesdami jiems trupinius nuo stalo ponų, kuriems, be abejo, priklauso pirmas kartas! Taip, mokytojai teatre gali gauti net 70% nuolaidą, tačiau pamynę savo orumą jie turi laukti paskutinės valandos ir ieškoti laisvų vietų ar pristatomų kėdžių. Lietuvoje gimstamumas ims kilti ir mokytojo profesija taps prestižinė tik tada, kai garbingiausiose mūsų teatrų vietose per premjeras sėdės nusipelnę mokytojai ir motinos. Valstybė yra teisinga, kai pagarba deramu būdu atiduodama tam, kam ji iš tiesų priklauso. O išmokas vaikams ir mokytojų atlyginimus privalu didinti tyliai, kaip daroma prasikaltus, grąžinant skolą, o ne suteikiant malonę.

Savo kalbą baigsiu vienu pavyzdžiu iš Anglijos vaikų teisių istorijos, kurią prieš beveik šimtą metų svarstė G. K. Čestertonas. Utėlėta mergaitė iš asocialios šeimos patenka į mokyklą. Utėlės užpuola ir kitus vaikus. Tėvai, direktorius apimti panikos. Galų gale mergaitei ir visiems likusiems vaikams nuskuta plaukus. Aprašęs visą šią istoriją kaip loginę įvykių grandinę, Čestertonas klausia: ar mes padarėme viską, kad tai mergaitei nė plaukas nuo galvos nenukristų? O kad jai nė plaukas nuo galvos nenukristų, pokyčiai turi būti apmąstyti atbuline eiga, nuo pasekmių iki priežasčių. Galų gale turi būti pakeisti net ir visuotiniai papročiai ar iš labai toli į vaikų skustagalviškumą stumiantys įstatymai. Būtent taip ir privalo mąstyti Lietuvos Respublikos Seimas.

pasauliolietuvis.lt